

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 3

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 796 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 30-martda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Экологические и альтернативные заполнители для бетона в условиях Узбекистана.....	10
Акрамов Хуснитдин Ахрарович, Тохиров Жалолиддин Очилович, Самадов Хомид Самандарович	
Investitsion marketingni rivojlantirish asosida mintqa investitsiya jozibadorligini oshirish	16
Ahmedov Alim Babaniyazovich	
O'zbekistonda yashil budjetlashtirish, energiya samaradorligi va issiqxona gazlari emissiyasi.....	22
Pulatov Dilshod Haqberdiyevich, Qulliyev Ulug'bek Mirzayevich, Mamanov Alisher	
Development of the Digital Economy as a Trigger of the Economic Growth of the New Uzbekistan.....	28
Luiza Sayfullovna Makhmutkhodjaeva, Umarova Shahnoza Akbarovna	
Oliy o'quv yurtlarida matematik statistikani o'qitishning xususiyatlari.....	34
Shamsiyev Damin Najmiddinovich, Aymatova Farida Xo'razovna	
Turizm tadbirkorlikning o'ziga xos xususiyatlari	37
Mardonova Dilafruz Kosimovna	
Oziq-ovqat xavfsizligi ta'minoti: O'zbekistonda mayonez importini notarif tartibga solish va ichki ishlab chiqarishni rivojlantirish istiqbollari.....	41
Muratova Shohista Nimatullayevna, Nomozov Azizbek Xayrulla o'g'li	
Mamalakatimizga xorijiy investitsiyalarni jalb etishda qimmatli qog'ozlar bozorining o'rni va roli	46
Akramov Azamat Ramziddinovich	
Mamlakatning iqtisodiy va ekologik rivojlanishida elektromobil sanoatini rivojlantirishning ahamiyati	53
Iminov Mahmudjon Azimjon o'g'li	
Hududiy eksport salohiyatini oshirishning marketing strategiyasi.....	60
Jiyamuratov Rustam Nuridinovich	
Turistik kompaniyalar moliyaviy barqarorligini baholash usullarini takomillashtirish kompaniya moliyaviy barqarorligini ta'minlashning muhim mezonini.....	65
Jo'rayev Behzod Nuraliyevich	
Iste'molchilarni xulq-atvori modellari asosida marketing strategiyalarini shakllantirish.....	70
Kutbitdinova Moxigul Inoyatovna	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	75
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda investitsiyalarning o'rni.....	80
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
Innovatsion menejment va raqamli transformatsiyalarni joriy etishning metodologik asoslari.....	84
Quldoshev Asliddin Tursunovich	
Strategik boshqaruvda xususiy kapital samaradorligini baholash.....	89
Nasriyeva Zebiniso A'zam kizi, Mavlyanova Dilobar Maxkamovna	
Mintaqalarni innovatsion rivojlantirish istiqbollari tashkiliy tuzilmalarini takomillashtirishni boshqarish yo'llari	100
Xodjamuratova Gulbaxar Yuldashevna	
Meva-sabzavot eksporti barqarorligini ta'minlashning ekonometrik tahlili	105
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Зарубежный опыт активизации экономической активности домохозяйств.....	111
Бердиев Гайрат Ибрагимович, Маликова Севинч Телман кизи, Люсиков Артемий Александрович	
The Impact of Foreign Direct Investment on Economic Growth: A Case Study of Uzbekistan.....	116
Abdulla Ibragimov, Keldiyorov Shakhriyor Ilyos O'g'li	

Mintaqada sanoat ishlab chiqarish rivojlanishining kambag'allikni qisqartirishdagi ahamiyati	121
Abdullayev Habibullo Asadulla o'g'li	
Global iqtisodiyot sharoitida islom moliyasi mezon va tartiblarini joriy etishdagi muammolar va yechimlar	125
Abduvosidova Gulandom Abdurashid qizi	
Amerika Qo'shma Shtatlari tajribasida biznes subyektlarini toifalarga ajratish amaliyotining xususiyatlari	131
Akobirova Nodira Najmiddin qizi	
O'zbekiston Respublikasida qishloq xo'jaligini innovatsion rivojlanish yo'llari	135
Axmedova Nafisa Amirddin qizi	
Strategic directions of integration of Uzbekistan into the international hospitality industry	140
Bekmurodova Laylo Tursunmamatovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilikni rivojlantirish ko'rsatkichlarini prognozlash va modelashtirish	144
Bobomuratov Imomqul Islamovich	
Mamlakatimizda chorvachilik mahsulotlarini yetishtirishning hozirgi holati va uning tahlili	149
Talipova Dilfuza Nabiyeвна	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	154
Erkinxojiyev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Analysis of the Influence of Macroeconomic Indicators on State Budget Tax Revenue	158
Meyliev O. R., Gofurova K.	
Mahalliy budjet xarajatlarini hududlar ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ta'siri	166
Hazratqulov Shahboz Boboqul o'g'li	
Influence of Digital Technologies on Economic Growth of the Republic of Uzbekistan	170
Igamberdiyeva Kunduz Ergashevna	
Transmilliy kompaniyalarning tashqi bozorlar uchun marketing strategiyalari va marketing tadqiqotlarini o'tkazish amaliyoti	174
Jo'rayeva Zilola Turobovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Tijorat banklari tomonidan investitsiya loyihalarini moliyalashni rivojlantirish imkoniyatlari	178
Kamilova Iroda Xusniddinovna	
Korxonalarda inqirozga qarshi moliyaviy boshqaruv tizimini takomillashtirish	183
Latipova Shaxnoza Maxmudovna	
Tijorat banklari faoliyatida onlayn tizimlarining tutgan o'rni va ularning rivojlanishi	188
Raxmataliyev Muzaffar Eshdavatovich	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik faoliyatining ta'sirini baholashning nazariy asoslari	194
Fayziyeva Dilsuz Bahodirovna	
O'zbekiston Respublikasini "yashil" iqtisodiyotga o'tish samaradorligini oshirish	200
Mirzayev Bexruz Abdulla o'g'li	
Andijon viloyatida kambag'allik darajasini qisqarishiga ta'sir etuvchi ko'rsatkichlar	214
Musaeva Ziyoda Allayarovna	
O'zbekiston Respublikasi qishloq xo'jaligi eksportida marketing muammolari	218
Musyeva Shoirazimovna, Agzamov Avazxon Talgatovich	
Respublikamizda parranda bosh sonining hozirgi holati va uning istiqbollari	223
Akramova Nargiza Axrorovna	
Menejmentda ishbilarmonlik kommunikatsiyalaridan foydalanishda optimal strategiyalarini qo'llash shart-sharoitlari	227
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Shadiyeva Madina Djaloliddin qizi	
Raqamlashtirish sharoitida innovatsion faoliyatning o'ziga xos xususiyatlari	231
Nazarova Latofat Toirjon qizi	
O'zbekistonda masofaviy bank xizmatlarini rivojlantirishdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari	235
Nurmuxammedov Matlab Yunusovich	

Davlat aktivlarini samarali boshqarish hamda nazorat qilishni takomillashtirish.....	240
Mirzayev O., Nazarov G'ayrat Olim o'g'li	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	246
O. U. Shomurodov, Z. U. Uroqov, A. T. Ablahatov, A. A. Suyarov, J. S. Urazov	
Methodological Aspects for Branding in Private Schools.....	251
Odilova Sitora Sayfitdin qizi	
Совершенствование процедуры оценки эффективности и результативности расходов государственного сектора.....	256
Олимов Элёр Фазлиддин угли, Искандаров Суннатилло Бахриддин угли	
Logistika xizmatlari samaradorligini oshirishda blokcheyn texnologiyalardan foydalanish	261
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Markaziy Osiyoda energetika bozorini rivojlantirishning kelgusi istiqboli va imkoniyatlari.....	267
Saidov Mash'al Samadovich, Umarova Irodaxon Nuraliyevna	
Mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirishda sug'urta bozorining innovatsion usullaridan foydalanishning konseptual asoslari	275
Narzullayeva Gulchehra Salimovna, Saidova Dilnozaxon Odiljon qizi	
Oliy ta'limda boshqaruv strategiyalari va ularni amalga oshirish mexanizmi.....	279
Saidqulova Firuza Farmonovna	
Jismoniy shaxslardan olinadigan daromadlarini soliqqa tortishning o'ziga xos xususiyatlari	283
Salimov Sherzod Baxtiyorovich	
O'zbekiston Respublikasidagi mavjud suv resurslarining iqtisodiy holati tahlili	288
Shanazarova Gulyora Baxtiyarovna	
Tijorat banklari kredit risklarini kamaytirish yo'llari.....	294
Tulkinova Maftuna Anvarbek qizi	
The use of Intellectual Systems in the Improvement of the Educational Process Management System in Higher Educational Institutions	303
Umarova Dilfuza Rakhmatilla qizi	
Oliy ta'lim tizimida yangi iqtisodiy mexanizmlarni shakllantirish.....	307
Xakimov Dilshodjon Rahmonaliyevich	
Global iqtisodiy sharoitida moliyaviy hisobotlar auditida muhimliklarni baholashni xalqaro standartlar asosida takomillashtirish	311
Xasanova Nasiba Tolliboy qizi	
Qurilish materiallari sanoatida innovatsion klasterlarni tashkil etish istiqbollari.....	314
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
Oliy ta'lim muassasalarida gibril bulut xizmat modelini qo'llash mexanizmini ishlab chiqish	319
Zaripov Bahodir Bobomurod o'g'li	
Роль инвестиций в системе железнодорожного транспорта в Республике Узбекистан	325
Акбарова Лайло Упашевна	
Gidrotexnik inshootlar betonlarini samaradorligini tahlil qilish va oshirish natijalari.....	330
Asqarov B. A., Karimov M. U., Xolmirzayev S.T., Obidjonov J. T.	
Maxsus iqtisodiy zonalar hududiga jalb etilgan investitsiyalar to'g'risida	334
Davlayev G'olib Ashurovich	
Yangi xizmat turi xizmatlar sohasini innovatsion boshqarishning metodologiyasi	337
Djurayeva Dilnoza Davron qizi	
Mintaqalar innovatsion salohiyatini baholashning uslubiy yondashuvlari.....	343
J. A. Ismatullayev, D. X. O'rinov	
Milliy qayta sug'urtalovchilarning xalqaro sug'urta bozoriga kirib borishi va kutilayotgan xavf-xatarlar	348
Jorabayev Jasur Abduraxmanovich	

Moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida tovarlar auditi natijalarini auditorlik hisobotida aks ettirish tartibi	354
Ibragimov M. M., Ergashev O. F.	
Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalari	358
Karimov Anvar Aktam o'g'li	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	362
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Iqtisodiy xavfsizlikning institutsional tizimini tadqiq etishga uslubiy yondashuvlar.....	367
Mamatov Axmetjon Atajanovich, Allaberganov Zakir Gayibovich	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	373
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Paxta-to'qimachilik klasterlari eksport faoliyatini rivojlantirishning xorij tajribasi.....	380
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Korxonalar raqobatbardoshligini oshirish muammolari va dolzarb vazifalari	386
Musyeva Shoiraz Azimovna	
Устойчивый и инклюзивный рост: взаимосвязь экономического прогресса с социальным равенством и экологическим управлением	390
Нодирбек Холбаев	
Mintaqalarni investitsion jozibadorligini taraqqiyot strategiyasiga ta'sirini statistik baholash.....	396
Nuriddinov Zufar Akbarovich	
Финансирование каракулеводства: преодоление финансовых вызовов в пустынных регионах Узбекистана	402
Нуриллаев Жамолиддин Ярашевич	
O'zbekiston investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish.....	408
Oybek Elmuratov	
Intellectual mulkning iqtisodiy mazmuni va tarixiy rivojlanish bosqichlari	411
Maxmudova Nargiza Davlyat qizi	
Implementation and use of Digital Technologies in Logistics Abstract.....	416
Kushakova Mamura, Koshakova Mukhlisa Surat qizi	
Innovatsion iqtisodiyot tushunchasining mazmun mohiyati	421
Abduqaxorov Bekzod O'tkir o'g'li	
Raqamlashtirish iqtisodiy o'sish va raqobatbardoshligini oshirish omili sifatida.....	426
Mamajonova Durdonahon Mamaruzi qizi	
O'zbekistonda tashqi savdoni notarif usullar orqali tartibga solishning mamlakat iqtisodiyotiga ta'siri.....	431
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Инновационные методы переработки горных отходов для экологической устойчивости в Узбекистане	437
Аскарлов Бахтиер Аскарлович, Собирова Мукаддас Хамидуллаева	
Опыт зарубежных стран по стимулированию производства сельскохозяйственной продукции и перспективы внедрения в Узбекистан.....	442
Холиков Сулаймон Уткир угли	
Xo'jalik yurituvchi subyektlarda strategik boshqaruv hisobini tashkil qilishning uslubiy jihatlarini.....	447
Pardayeva Shahnoza Abdinabiyevna	
O'zbekiston Respublikasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatini moliyalashtirishni statistik tahlili.....	452
Sayfullayev Siddik Nosirovich	
Sug'urta tashkilotining innovatsion risklarini baholash.....	457
Sattorov Shoxrux Maxmudjon o'g'li	

Kapital bozori rivojlanishining zamonaviy tendensiyalari	462
Turdiyeva Uzayda Omirbayevna	
Адаптивный искусственный интеллект в управлении человеческими ресурсами	469
Хайдарова Малика Шокирджановна	
Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy mablag'lardan samarali foydalanishga xizmat qiluvchi zamonaviy va istiqbolga mo'ljallangan huquqiy asoslarning yaratilganligi to'g'risida	478
Xayriddinov Shuxrat Botirovich	
Investitsiya loyihalariga ta'sir qiluvchi risklarni sifat jihatdan baholash usullarining o'ziga xos xususiyatlari	482
Shaislamova Nargiza Kabilovna	
Tijorat banklari tomonidan investitsion loyihalarni kreditlash tartib va ularni takomillashtirish yo'llari	491
Yunusova Ozoda Anvarjon qizi	
Hududlar iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda soliq salohiyatini oshirishning nazariy jihatlarini	498
E. N. Raximov	
Konsolidatsiyalashgan moliyaviy hisobot tuzishning zarurligi	504
Avazov Ilxom Ravshanovich	
Inson resurslarini boshqarishning innovatsion usullarini joriy etish vositalarini ishlab chiqish	509
Djuraeva Guzal Shavkatovna	
Agrar soha korxonalarining moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish	513
Erkinxojiev Ismoiljon Ikromjon o'g'li	
Korporativ qimmatli qog'ozlar asosida korxonalarni moliyalashtirishning ilg'or xorij tajribalari	517
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
The impact of corporate governance on firm performance and financial stability	524
Muhammadyor Yunusov	
Mintaqalarda kamg'allik darajasini pasaytirish va xorij tajribasidan foydalanish yo'llari	537
Musulmonova Shahlo Nasriddinovna	
Makroiqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash soliq ma'muriyatchiligini samarali tashkil etish yo'llari	541
Mutalova Dilorom Maxamadjanovna, Kenjaboyeva Nigina	
Iqtisodiy savodxonlik hamda tadbirkorlik qobiliyati o'rtasidagi to'g'ri nisbatdagi bog'liqlik munosabatining fundamental asoslari	544
Tuxtayeva Muyassar Shovkat qizi	
Korxonalarning bankrotlik riskini baholashning xalqaro modellari	550
Umarova Hulkar Umidulloyevna	
O'zbekistonda korxona boshqaruvida kadrlar salohiyatidan foydalanish amaliyotini rivojlantirishning xorij tajribasi	555
Do'stova Aziza Qahramonovna	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida boshqaruv tizimining xususiyatlari	559
Iroda Majidova	
Ziyorat turizmini rivojlantirishning muhim xususiyatlari	565
Mirzayev Qulmamat Jonuzoqovich, Shukurov Tohirjon Izzatullo o'g'li	
Qandolat mahsulotlari bozorida marketing tadqiqotlarini asosiy yo'nalishlari	569
Tuychiyeva Vasila Faxriddin qizi	
“Зелёная экономика” как фактор повышения экономического роста страны	573
Тураева Адиба Икрамовна	
Oilada sarf-xarajatlar samarasiga erishishning muhimligi	580
Xasanov Rustam Rabimovich	
Aholi farovonlik darajasidagi farqlarni tartiblash yo'nalishlari	583
Xasanov Rustam Rabimovich, Turdiyev Zoxidjon Rustamovich	

Совершенствование оценки стоимости объектов недвижимости в Узбекистане на основе зарубежного опыта.....	588
Хомитов К. З., Халилова Л. Ш.	
Mamlakatimizda qishloq xo'jaligida kooperatsiya munosabatlarini rivojlantirishda xorij tajribalaridan foydalanishning ahamiyati.....	594
Choriyeva Nigina Kaxramonovna	
Davlat xaridlari tizimini takomillashtirish yo'llari	598
Alimbayeva Sevara Alimbayevna	
Yengil sanoatni rivojlanishida Germaniya tajribasi.....	601
F. Jumaniyazova, G'ulomov Ibroxim Rustam o'g'li	
The efficiency of usage of Islamic finance instruments in security market.....	607
Khasanov Umarbek Begmat ugli	
Tadbirkorlik subyektlari eksportini rivojlantirishda raqamli platformalardan foydalanishning xorijiy tajribalari va ulardan foydalanish yo'llari.....	613
Mamasoatov Dilshod Ravshanovich	
O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarini tashkil qilinishining hozirgi holati va muammolari	621
Nutfulloev Tolib G'olib o'g'li	
Mehnat bozorida raqamli texnologiyalardan foydalanish metodologiyasini takomillashtirish	627
Maxammadiyev M. M.	
Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish sharoitida mahsulot tannarxini optimallashtirish asoslari.....	632
Narzullayeva Gulchehra Salimovna	
Elektron pullarni rivojlantirish yo'llari	636
Rustamov Maqsud Suvonqulovich, Egamberganov Mirzabek Odilbek o'g'li	
Загрязнение окружающей среды в Узбекистане: проблемы, причины и пути решения	644
Ишонкулова Феруза Асатовна, Шукуров Тимур Умидович	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tijorat banklarini transformatsiyalash modeli orqali takomillashtirish	649
Norov Akmal Ruzimamatovich, Norova Nozima Nabiyeвна	
Land Tax Received From Individuals and its Share in the Budget of the Republic of Uzbekistan	656
Hakimov Feruz Khurshid ugli	
O'zbekistonda "yashil" iqtisodiyot va iqlim o'zgarishi bilan bog'liq xarajatlar tahlili.....	659
Isaxonova Ruxshona Muzaffar qizi, Sharapova Mashxura Azadovna	
Qurilish xizmatlari ma'lumotlar tizimini takomillashtirish imkoniyatlari.....	665
Nurfayziyev Zayniddin Boymurodovich, Nurfayziyev Elyor Zayniddinovich	
Ipotekali kreditlashni rivojlantirishning xorijiy davlatlar tajribasi va uni O'zbekistonda tatbiq etish yo'llari	670
Turdiyev Shaxriddin Erxonovich	
Suv resurslaridan foydalanishda xorij tajribalari	675
Berdiyev Anvar Abdivaliyevich	
Auditda yetarli va mos dalillarni to'plash tartibi	681
Meliyev Isroil Ismoilovich	
"Yashil" iqtisodiyot konsepsiyasining shakllanishi va rivojlanishi.....	686
Urunbayev Saparbek Samatovich	
Uy-joy fondini boshqarish samaradorligini oshirishning ustuvor yo'nalishlari.....	692
Xolmuradov Raxmatilla Ne'matillaevich	
O'zbekiston mahsulotlarining tashqi bozordagi raqobatbardoshligi xususiyatlari va onlayn platformalar.....	699
Baymuradov Shoxrux Maxmudovich	
Factors affecting investment attractiveness in the global investment landscape.....	704
Otaboev Akhmed Makhsudbek o'g'li, Juliana Juliana, Fazliddin Nasriddinov	

Xalqaro migratsiyaning O'zbekiston mehnat bozori va inson kapitaliga ta'siri.....	709
Tilabova Kumush Farhod qizi	
Анализ и оценка естественного освещения помещений образовательных учреждений.....	714
Пирмухамедова Шахноза	
Актуальные вопросы укрепления доверия населения к банковской системы Республики Узбекистан...	719
Рузибоева Нилуфар Тулкин кизи	
Методические подходы к формированию механизмов стратегического управления развитием химической отрасли.....	725
Бибутова Шахло Саъдуллаевна	
Iqtisodiyotni rivojlantirishda erkin iqtisodiy zonalarini tashkil etishning afzalliklari va muammolari	730
Axmedova Dilbar Buronovna	
Natijaga yo'naltirilgan budjetlashtirishda sog'liqni saqlash muassasalarini moliyalashtirishning mohiyati.....	734
Ishmanova Diana Nurmamadovna	
Oziq-ovqat sanoatini tashkiliy-iqtisodiy jihatdan rivojlanti-rishning nazariy asoslari	737
Muxtorova Madina Azamat qizi	
Ipoteka kreditlari sohasidagi islohotlar va kelajakdagi istiqbollar.....	741
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
Sanoat ishlab chiqarish tizimining investitsion xususiyatlari	746
Yodgorova Xalima To'liqinovna	
Budjet ijrosini samarali ta'minlashda davlat xaridlarining ahamiyati.....	752
Sholdarov Dilshod Azimiddin o'g'li, Fayzullayeva Zilola Ravshanovna	
Aholi sog'ligi – milliy boylikning tarkibi va jamiyat taraqqiyotining muhim shartidir.....	763
Djumabayeva Shaira Xalillayevna	
Moliyaviy hisobotlarning xalqaro standartlari: hisob siyosati.....	769
Rizayev Nurbek Kodirovich, Mamatova Charos Shavkiddinovna	
Milliy iqtisodiyotni rivojlantirishda investitsion muhitning o'rni	778
Valiyeva Sayyora Xushbaqovna	
Davlat ishtirokidagi korxonalarda korporativ ijtimoiy mas'uliyat ("Rossiya temir yo'llari" OAJ misolida).....	784
Xidirova Marg'uba Rustamovna, Saidqulov Avazbek Botirqul o'g'li	
Raqamli transformatsiyaning O'zbekistonning investitsion jozibadorligiga ta'siri.....	790
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Markabayeva Jansaya Aybek qizi	

TURISTIK DESTINATSIYALARNI TASHKIL ETISH VA RIVOJLANTIRISHNING XORIJIY TAJRIBALARI

Karimov Anvar Aktam o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada bugungi kunda mamlakatimizda turizm sohasini rivojlantirish masalalari, turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishning xorijiy tajribalaridan foydalanish imkoniyatlari muallif tomonidan keng targ'ib etilgan hamda taklif, tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: turizm sohasi, turistik destinatsiyalar, xorij tajribasi, turizm strategiyalari.

Abstract: In this article, the issues of development of the tourism industry in our country, the possibilities of using foreign experiences in the organization and development of tourist destinations are widely promoted by the author, and proposals and recommendations are developed.

Key words: tourism industry, tourist destinations, foreign experience, tourism strategies.

Аннотация: В данной статье автором широко пропагандируются вопросы развития туристической отрасли в нашей стране, возможности использования зарубежного опыта в организации и развитии туристских дестинаций, а также разрабатываются предложения и рекомендации.

Ключевые слова: индустрия туризма, туристские дестинации, зарубежный опыт, туристические стратегии.

KIRISH

Turist muayyan joy yoki hududda sodir bo'ladigan turistik voqea-hodisalar, turistik resurslar, xususan, madaniy meros resurslarini tomosha qilish va o'rganishga bo'lgan ehtiyojini qondiruvchi shaxs sifatida ifodalanadi. Bu joy o'zining jalb etuvchi jihatlari bilan turizm markazi bo'lib hisoblanadi. Turistik joy turizm subyekti to'xtab joylashishi va mavjud xizmatlardan foydalanishi uchun ma'lum sabablarni o'z ichiga oladi.

Turist o'zining sayyohlik maqsadini tanlar ekan, u joy va undagi xizmat turlarini o'zaro hududlar kesimida taqqoslaydi va o'ziga eng ma'qul kelganini tanlaydi. Turistlar tomonidan tanlangan va xarid qilingan mahsulot mazkur hudud (turistik destinatsiya)da taklif qilinayotgan xizmatlardan iborat bo'ladi. Turistik xizmat turlarini taklif qilayotgan ushbu hudud aniq ifodalangan chegaraga ega bo'lishi talab etilmaydi. Bunda u hududning ma'lum qismi yoki turistik markaz, masalan, turistlarni joylashtirish uchun barcha shart-sharoitlarga ega bo'lgan mehmonxona bo'lishi mumkin. Bunday hudud turistlar o'z sayyohat maqsadi sifatida tanlab olgan muayyan joyni o'z ichiga olishi mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqotlar natijalariga asoslangan holda ta'kidlash lozimki, hozirgi kunda mintaqaviy turizmni rivojlantirish chora-tadbirlar dastur-larini ishlab chiqish, uni samarali rejalashtirish, turistik korxonalar faoliyatini tashkil etishda xorijiy tajribalarni o'rganish va ulardan mamlakatimiz sharoitida foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqish muhim masalalar qatoriga kiradi. Iqtisodchilarning baholariga qaraganda, turizm sohasidan olinadigan pul tushumlari bir yil davomida har qanday mintaqada 3 martadan 5 martagacha muomalada bo'ladi. Shuning uchun turistik xizmatlar bozori har qanday davlat, mintaqa iqtisodiyotiga ijobiy ta'sir ko'rsatuvchi va budjet daromadlarini keskin oshiruvchi tarmoq hisoblanadi ^[1].

Ilmiy-amaliy ma'lumotlar hamda ko'p yillik turizm sohasida olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatmoqdaki, turizm sohasi oxirgi 30-yil ichida jadal sur'atlarda rivojlandi. Shu davr oralig'ida xalqaro turistlar soni 3,8 marta, bu sohadan keladigan foyda 25 martaga o'sdi. Bugungi kunda turizm – jahon miqyosidagi iqtisodiyotning kuchli tarmog'i bo'lib, mazkur soha o'ziga juda ko'p sonli xodimlar, asosiy vositalar va yirik kapital mablag'larini jalb qilingan. Shu nuqtayi nazardan aytish mumkinki, "Turizm yirik biznes, katta pul va global miqyosdagi jiddiy siyosatdan iborat" ^[2] bo'lgan iqtisodiyotning strategik sektoridir.

Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirish global iqtisodiyotda muhim o'rin tutadi. Bu jarayonlar mamlakatlarning iqtisodiy o'sishiga, yangi ish o'rinlarining yaratilishiga va madaniy almashinuvning kengayishiga munosib hissasini qo'shadi. Xorijiy tajribalarni o'rganish, ushbu sohadagi eng yaxshi amaliy tajribalarni aniqlash va yangi turistik destinatsiyalarni samarali rivojlantirish uchun muhim hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida ilmiy adabiyotlarda keltirilgan nazariy materiallarga asoslangan holda mantiqiy tahlil usullaridan foydalanildi. Mavjud ma'lumotlarni tahlil qilishda induksiya va deduksiya, makon va zamon, tahlil va sintez, qiyosiy tahlil kabi uslublar va yondashuvlar qo'llanilgan va xorij tajribalaridan foydalanilgan.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turizmi rivojlangan davlatlar tajribalaridan ma'lumki, turistik destinatsiyalarning muvaffaqiyati uchun infrazuzilma muhim ahamiyatga ega. Masalan, Singapur va Gonkong kabi shaharlar o'zlarining mashhur xalqaro aeroportlari, samarali jamoat transporti tizimlari va zamonaviy kommunikatsiya vositalari bilan ajralib turadi. Bular turistlarga oson va qulay kirish hamda bemaol harakatlanish imkoniyatlarini ta'minlaydi.

Mamlakatlar o'zlarining tabiiy va madaniy resurslaridan oqilona foydalanishlarini tashkil etishlari turistik destinatsiyalarni rivojlantirishning muhim qismidir. Yangi-Zelandiya tabiiy manzaralari, sayohat va sarguzasht turizmi bilan tanilgan bo'lib, u madaniy meros va tabiiy go'zalliklarni saqlash bilan birga, turizmni rivojlantirishga alohida e'tibor beradi.

Turistik destinatsiyalarni rivojlantirishning xalqaro tajribalaridan biri marketing va brending strategiyalari ishlab chiqish hamda ular bo'yicha tizimli ishlarning yo'lga qo'yilganligidir. Masalan, Islandiya "Visit Iceland" [3] kompaniyasi orqali o'zini "qayta kashf etish" manzili sifatida namoyish etdi, bu esa mamlakatning tabiiy go'zalliklarini jahonga tanitishga va turistlarni jalb qilishga yordam berdi. Bu kompaniya Islandiyaning tabiiy go'zalliklari, madaniy boyligi va unikal sarguzashtlariga e'tiborni qaratgan holda, mamlakatni global turizm bozorida ajratib turuvchi jihatlarni urg'ulagan. Ushbu sayt Islandiyaga sayohat rejalari, diqqatga sazovor joylar, faoliyatlar va mamlakatning tabiiy go'zalliklari haqida batafsil ma'lumot beradi. Sayt Islandiyani "qayta kashf etish" manzili sifatida taqdim etish bilan birga, turistlarga mamlakat bo'ylab sayohat qilish uchun zarur bo'lgan barcha ma'lumotlarni taqdim etadi.

Barqaror turizm, ya'ni tabiiy va madaniy resurslarni asrashga urg'u bergan holda turizmni rivojlantirish, zamonaviy turizm sohasidagi asosiy yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Kosta-Rika bu borada yetakchi mamlakatlardan biri bo'lib, o'zining barqaror turizm dasturlari va ekoturizmni rivojlantirishdagi tajribasi bilan dunyoga namuna ko'rsatmoqda. Kosta-Rika tabiiy resurslarini muhofaza qilish, mahalliy hamjamiyatlarni jalb qilish va ekologik barqarorlikni ta'minlash orqali turizmni rivojlantirishda katta muvaffaqiyatga erishgan [4].

Texnologiya va innovatsiyalar turistik destinatsiyalarni rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Yaponiyada, masalan, aqlli shahar texnologiyalari va virtual reallik tajribalari orqali turistik tajribani yangilash va boyitishga katta e'tibor beriladi. Bunday yangiliklar turistlar uchun qulayliklar yaratish bilan birga, madaniy meros va diqqatga sazovor joylarga bo'lgan qiziqishni oshiradi.

Turistik destinatsiyalarni rivojlantirishda xalqaro hamkorlik va o'zaro foydali aloqalar muhim ahamiyatga ega. Yevropa Ittifoqi mamlakatlari o'rtasida turizm sohasida hamkorlik, tajriba almashish va sayohat qilishni osonlashtiruvchi viza siyosatlari bu borada yaqqol misoldir. Bunday hamkorliklar mamlakatlarning madaniy va iqtisodiy almashinuvni rag'batlantiradi.

Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishda xorijiy tajribalar ko'p qirrali va o'ziga xosdir. Yuqori sifatli infrazuzilma, tabiiy va madaniy resurslardan oqilona foydalanish, marketing va brending strategiyalari, barqaror turizm, texnologiya va innovatsiyalar, hamda xalqaro hamkorlik kabi omillar turistik destinatsiyalarni muvaffaqiyatli rivojlantirishning kaliti hisoblanadi. Bu jarayonlar turizmning iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik jihatdan barqaror rivojlanishiga ko'maklashadi, mahalliy hamjamiyatlarning farovonligini oshiradi va global madaniy almashinuvni faollashtiradi.

Bugungi dunyoda turistik destinatsiyalarni rivojlantirishda asosiy tendensiyalardan biri – texnologiyalar va innovatsiyalarni joriy etish hamda bu orqali mehmonlarga noyob va esda qolarli tajriba taqdim etishdir. Virtual reallik ilovalari, aqlli shaharlar konsepsiyasi va ijtimoiy tarmoqlardagi aktiv marketing kampaniyalari muvaffaqiyatli destinatsiyalarni yaratishda muhim rol o'ynaydi.

Barqaror turizm strategiyalari turistik destinatsiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Bu strategiyalar orqali ekologik barqarorlik, madaniy merosni saqlash va mahalliy hamjamiyatlarning iqtisodiy farovonligini ta'minlash mumkin. Masalan, Balida ekoturizm va mahalliy hunarmandchilik mahsulotlarini targ'ib qilish orqali ham madaniy meros saqlanadi, ham turistlarga noyob tajriba taqdim etiladi.

Shuningdek, xalqaro hamkorlik va o'zaro foydali aloqalar turizmni global miqyosda rivojlantirishning asosiy omillaridan biridir. Bu orqali mamlakatlar o'z tajribalarini almashish, madaniy va iqtisodiy almashinuvlarni faollashtirish, shuningdek, o'zaro turizm oqimlarini kengaytirish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishda xorijiy tajribalarni o'rganish va ulardan foydalanish, yangi g'oyalar va yondashuvlarni amalga oshirish orqali turizm sohasini yanada rivojlantirishga yordam beradi. Bu jarayonlar nafaqat iqtisodiy o'sishga, balki madaniy tushunish va global hamjamiyatning bir-biriga bo'lgan hurmatini oshirishga ham hissa qo'shadi. Bu jarayonlar mahalliy hamjamiyatlarga uchun yangi imkoniyatlar yaratadi, ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi va dunyo bo'ylab madaniy almashinuvni kuchaytiradi.

Muvaffaqiyatli turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirish uchun, shuningdek, mahalliy aholining ishtiroki va manfaatlarini hisobga olish muhimdir. Bu ularning madaniy merosi va tabiiy resurslariga bo'lgan hurmatni namoyon qiladi hamda turizmning ijtimoiy va ekologik ta'sirini ijobiy yo'nalishda boshqarish imkonini beradi ^[5].

Bundan tashqari, turistik destinatsiyalarni rivojlantirishda innovatsiyalar va texnologiyalardan foydalanish, mahalliy va xalqaro miqyosda marketing strategiyalarini tatbiq etish, shuningdek, barqaror rivojlanish prinsiplarini amalga oshirish zamonaviy turizm sohasining asosiy yo'nalishlari hisoblanadi. Bu omillar turistik destinatsiyalarni jozibador qilibgina qolmay, balki ularni iqtisodiy va ekologik jihatdan barqaror ham qiladi.

Nihoyat, global turizm sohasida muvaffaqiyatga erishish uchun davlatlar, xususi sektor va nodavlat tashkilotlari o'rtasida o'zaro hamkorlik va aloqalarni kuchaytirish zarur. Bu ko'p qirrali yondashuv orqali turistik destinatsiyalarning rivojlanishiga ko'maklashish mumkin, bu esa natijada butun dunyo bo'ylab turizmning ijobiy ta'sirini kuchaytiradi.

Xorijiy davlatlarda turistik destinatsiyalarni tashkil etish va rivojlantirishda ko'plab strategiyalar va yondashuvlar qo'llaniladi. Bu jarayonlar mamlakatning iqtisodiy, madaniy va tabiiy resurslaridan kelib chiqqan holda amalga oshiriladi. Quyida bir nechta xorijiy davlatlarda turistik destinatsiyalarni tashkil qilish va rivojlantirishning muvaffaqiyatli misollari keltirilgan ^[6]:

- **Islandiya: tabiiy go'zallik va ekoturizm.** Islandiya tabiiy manzaralari va unikal vulqonlari, geyzerlari, muzliklari va termal buloqlari bilan mashhur. Mamlakat ekoturizm va sarguzasht turizmini rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi, bu esa turistlarni jalb qilishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Islandiya o'zining tabiiy go'zalliklarini asrash va barqaror turizm strategiyalarini amalga oshirish orqali dunyoda yetakchi davlatlardan biriga aylangan.
- **Singapur: shahar turizmi va yangiliklar.** Singapur o'zining innovatsion va zamonaviy turistik attraksionlari bilan tanilgan. Masalan, "Gardens by the Bay" va "Marina Bay Sands" kabi loyihalar shaharning turistik jozibadorligini oshirishda katta rol o'ynaydi. Singapur shuningdek, yuqori sifatli infratuzilma, toza va xavfsiz muhit, shuningdek, ko'pmillatli madaniyati bilan ham mashhur.
- **Fransiya: madaniy va tarixiy meros.** Fransiya dunyodagi eng ko'p ziyorat qilinadigan mamlakatlardan biri hisoblanadi. Parij kabi shaharlari, Luvr muzeyi, Eyfel minorasi kabi diqqatga sazovor joylari bilan mashhur. Fransiya o'zining madaniy va tarixiy merosini saqlash va turistlar uchun jozibador qilib ko'rsatishda katta muvaffaqiyatlarga erishgan.
- **Yaponiya: madaniy tajriba va texnologiya.** Yaponiya o'zining boy madaniy merosi, an'anaviy festivallari, milliy taomlari va zamonaviy texnologiyalari bilan turistlarni jalb qiladi. Kioto kabi shaharlarda an'anaviy yapon madaniyatiga to'laqonli sho'ng'ish imkoniyati mavjud, bu yerda mehmonlar har yili bo'lib o'tadigan gullar festivalini tomosha qilishlari yoki eski davr me'morchiligini ko'zdan kechirishlari mumkin. Tokio kabi megapolislarda esa zamonaviy Yaponiyaning innovatsion texnologiyalari va tez templi turmushi bilan tanishish imkoni bor.
- **Kosta-Rika: barqaror ekoturizm.** Kosta-Rika barqaror ekoturizm bo'yicha dunyoda yetakchi mamlakatlardan biri hisoblanadi. Bu davlat o'zining boy biologik xilma-xilligi, qo'riqlanadigan tabiiy parklari va qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish orqali ekoturizmni rivojlantirishga katta e'tibor beradi. Turistlar bu yerda tropik o'rmonlarni kashf etish, vulqonlarga chiqish va yovvoyi hayvonot dunyosini kuzatish imkoniyatiga ega bo'lalilar.
- **Italiya: ta'm va madaniyat turizmi.** Italiya o'zining boy tarixiy va madaniy merosi, shuningdek, dunyoga mashhur taomlari bilan mashhur. Rim, Venetsiya va Florensiya kabi shaharlar madaniy va san'at asarlari, me'morchilik yodgorliklari va betakror ta'mlar bilan turistlarni o'ziga jalb qiladi. Italiya turizmni rivojlantirishda madaniyat va gastronomiyani uyg'unlashtirishga urg'u beradi, bu esa turistlarga unutilmas tajriba taqdim etadi.

Xorijiy davlatlarda turistik destinatsiyalarni tashkil qilish va rivojlantirishning holati har bir mamlakatning o'ziga xos xususiyatlari, madaniy va tabiiy resurslariga asoslanadi. Bu jarayonlarda madaniy merosni asrash, barqaror turizmni rivojlantirish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish va global turizm bozoridagi tendensiyalarga moslashish kabi omillar muhim rol o'ynaydi. Turli mamlakatlarning turistik destinatsiyalarni tashkil qilish va rivojlantirishdagi tajribalari bir-birlaridan farq qiladi, bu esa ularning unikal jozibadorligini va mehmonlarga taqdim etiladigan tajribalarning xilma-xilligini ta'minlaydi.

Innovatsiyalar va texnologiyalarning joriy etilishi, madaniy va tabiiy resurslardan samarali foydalanish, marketing va brending strategiyalari, hamda mahalliy hamjamiyatlarning ishtiroki bu jarayonlarda muhim ahami-

yatga ega. Shuningdek, barqaror turizm prinsiplariga amal qilish, ekologik barqarorlikni ta'minlash va madaniy merosni saqlash ham zamonaviy turizm sohasidagi asosiy yo'nalishlardan hisoblanadi.

Bu misollar turizm sohasida global va mahalliy darajada ilg'or yondashuvlarni qo'llashning ahamiyatini ko'rsatadi. Turistik destinatsiyalar-ni muvaffaqiyatli rivojlantirish uchun innovatsion yondashuvlar, mahalliy va xalqaro hamkorliklar, hamda turizmni barqaror asosda boshqarish muhimdir.

COVID-19 pandemiyasi davrida va undan keyingi tiklanish davrida global turizm sohasiga ta'sir ko'rsatgan umumiy trendlarni muhokama qilish mumkin. Pandemiya dunyo bo'ylab chegaralarning yopilishi, karantin choralari va sayohatga bo'lgan cheklovlar sababli turizm sohasiga kuchli zarba berdi. Biroq 2022-va 2023-yillarda turizm sohasining asta-sekin tiklanishi kuzatildi, bu esa turli mamlakatlarning COVID-19 pandemiyasidan keyingi sayohat qoidalarini yumshatishi va vaksinatsiya dasturlarining keng tarqalishi bilan bog'liq.

2022 va 2023-yillarda global turizmning asta-sekin tiklanishi kuzatildi, biroq bu tiklanish daromadlar va mehmonlar soni jihatidan hali ham pandemiya oldidagi darajalardan past edi. Ba'zi mamlakatlar turistik kelishlarning tez sur'atlarda oshganini qayd etdi, bu esa ichki va yaqin hududlardagi sayohatchilarning qaytishi bilan bog'liq.

Yevropa, Osiyo va Karib havzasi kabi an'anaviy turistik bozorlar tezroq tiklanishni ko'rsatdi. Masalan, Yevropa mamlakatlari o'rtasidagi sayohatlar tez qayta tiklandi, chunki bu hududlarda vaksinatsiya darajasi yuqori edi va sayohat cheklovlari asta-sekin olib tashlandi.

Pandemiyadan keyingi davrda turistlarning xavfsizlik va sog'liqqa bo'lgan talablari oshdi. Bu esa mehmonxonalar, restoranlar va turistik joylarda sanitariya va gigiyena standartlarining oshirishga olib keldi. Turizm sektorida foydalanish uchun yangi texnologiyalar va xavfsizlik protokollari joriy etildi, masalan, biometrik tekshiruvlar, onlayn chekin va virtual navbatlar kabi.

2022-yilda global turizm sektori asta-sekin tiklanishi kuzatilgan bo'lsa-da, ko'plab manbalar sayohatchilar soni 2019-yilgi rekord darajalarga nisbatan sezilarli darajada past ekanini ta'kidlaydi.

Turizmdan tushum ham ko'p hollarda pandemiya oldidagi darajalarga qaraganda past bo'lgan, ammo ba'zi mamlakatlar va hududlar uchun bu tiklanishning ijobiy belgilari kuzatilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Ekspertlar va turizm tashkilotlari turizm sohasining to'liq tiklanishi uchun bir necha yil kerak bo'lishini prognoz qilishmoqda. Tiklanish sur'ati vaksinatsiya darajasi, sayohat cheklovlarining bekor qilinishi va global iqtisodiyotning umumiy holatiga bog'liq bo'ladi.

Pandemiya turizm sektoriga ta'sir qilgan asosiy o'zgarishlardan biri – sayohatchilarning o'zgargan talab va ustuvorliklaridir. Turistlar endi xavfsizlik, tozalik va masofaviy ijtimoiylashuvni afzal ko'rishadi. Shuningdek, ekoturizm va mas'uliyatli sayohatga bo'lgan qiziqish oshmoqda, bu esa turizm sektorini yangilash va diversifikatsiyalashga undamoqda.

Bu o'zgarishlar sayohat va turizm sektorining kelajakdagi rivojlanish strategiyalariga ta'sir qiladi va sohaning barqaror, ijtimoiy javobgar va ekologik jihatdan mas'ul tarzda rivojlanishiga yordam beradi.

Islandiya o'zining "Visit Iceland" kompaniyasi orqali mamlakatni "qayta kashf etish" manzili sifatida dunyoga tanitish tajribasidan ham samarali foydalanish asosida turizm sohasini rivojlantirishning keng imkoniyatlarini yaratish mumkin. O'zbekiston o'zining "Visit Uzbekistan" turistik platformasi orqali, masalan, Samarqand, Buxoro, Xiva kabi YUNESKoning Jahon merosi ro'yxatiga kirgan shaharlarini, noyob madaniy va tabiiy landshaftlarini, shuningdek, mamlakatning mehmondo'stligi va gastronomiyasini oldinga surishi mumkin. Bu platforma, o'z navbatida, O'zbekistonning turistik potensialini kengaytirishga, xalqaro turistlar oqimini ko'paytirishga va mamlakatning iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shishga qaratilgan bo'lishi kerak.

Bunday strategiyalarni amalga oshirishda, O'zbekistonning turistik brendini yaratish va rivojlantirishda zamonaviy marketing vositalari va sotsial media platformalaridan foydalanish, shuningdek, xalqaro turizm ko'rgazmalari va tadbirlarda ishtirok etish muhim. Bu orqali O'zbekiston o'zining noyob madaniy va tabiiy resurslarini yanada samarali targ'ib qilishi va dunyo bo'ylab turistlar uchun jozibali manzil sifatida tan olinishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Tuxliyev I.S., Hayitboyev R., Safarov B.Sh., Tursunova G.R. "Turizm asoslari". Darslik. T.: "Fan va texnologiya" 2014 y.–314-b.
2. M.R.Boltabayev, I.S.Tuxliyev, B.Sh.Safarov, S.A.Abduxamidov "Turizm: nazariya va amaliyot". Darslik. T.: "Fan va texnologiya" 2018-y.
3. <https://www.visiticeland.com>
4. Boltabayev M.R., Tuxliyev I.S., Safarov B.Sh., Abduhamidov S.A. "Turizm: nazariya va amaliyot". Darslik. T.: "Fan va texnologiya" 2018-y.
5. Z.O.Raximov Turizm destinatsiyalarida strategik rejalashtirishning tashkiliy mexanizmini takomillash (Samarqand shahri misolida). 08.00.05. iqtisod fanlari nomzodi ilmiy darajasini olish uchun taqdim etilgan dis. Avtoref. – S.: SamISI, 2012. – 24 b.
6. Raximov Z.O., Norqulova D.Z. Turistik destinatsiyalarni loyihalashtirish. O'quv qo'llanma. S.: SamISI 2023-y. 188-b.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.